

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
факультет математики, фізики, комп'ютерних наук і технологій**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
_____ проф. Лазаренко Н.І.
« ____ » _____ 2021 р.

**ПРОГРАМА І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
з образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації
для вступу на ОС магістра
за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація**
*На основі ступеня бакалавра, ступеня магістра
та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста,
здобутих за іншими спеціальностями*

Голова фахової атестаційної комісії

проф. Зузяк Т. П.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування з образотворчого, декоративного мистецтва та реставрації розрахована на осіб з СВО бакалавра, магістра та ОКР спеціаліста і передбачає визначення сформованості теоретичних знань та практично зорієнтованих умінь, творчих здібностей у галузі образотворчого, декоративного мистецтва та реставрації творів мистецтва.

Метою вступного випробування є виявлення рівня теоретичних знань з образотворчого, декоративного мистецтва та реставрації та виявлення здібностей та рівня практичних умінь абітурієнта, оцінити рівень підготовленості учасників з образотворчого, декоративного мистецтва та реставрації з метою конкурсного відбору для навчання у вищих навчальних закладах. Завданням вступного випробування є перевірка у абітурієнтів рівня мистецької підготовки та творчих здібностей; теоретичних та практичних знань про основи образотворчого, декоративного мистецтва та реставрації.

Програма вступного випробування складається з **двох етапів** і передбачає:

- творчий конкурс;
- співбесіду, що включає в себе перевірку знань, володіння професійним понятійним апаратом й професійними компетенціями (подається перелік теоретичних питань).

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

ПЕРШИЙ ЕТАП – творчий конкурс

Творчий конкурс – обов’язкова умова професійного відбору абітурієнтів за спеціальністю «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». У зв’язку зі специфікою підготовки фахівців з образотворчого, декоративного мистецтва та реставрації творчий конкурс включає перевірку практичних умінь шляхом виконання завдань з рисунка. Рисунок – один із основних навчальних предметів в системі оволодіння знаннями в образотворчому та декоративному мистецтві. Він є основою реалістичного зображення дійсності і виразником художнього, образного відображення думок, почуттів, уявлень художників оточуючого середовища тощо. Навчальний рисунок розкриває принципи побудови реалістичного зображення на площині, дає знання і навички необхідні для самостійної творчої роботи, а також виховує смаки і художню культуру.

Метою творчого конкурсу є виявлення здібностей та рівня практичних умінь абітурієнта, виявити рівень професійної підготовки абітурієнта з рисунка, його вміння бачити пропорції, характер, форму і хист до художнього відображення та узагальнення.

Завдання вступного випробування з рисунку полягає в тому, щоб визначити рівень знань абітурієнта з композиційної побудови рисунка; визначити рівень

знань абітурієнта при виявленні пропорцій та форми предметів; визначити рівень знань абітурієнта при виявленні об'єму предметів; визначити рівень знань абітурієнта при застосуванні перспективного малювання; визначити рівень знань абітурієнта з цілісного бачення натюрморту; визначити рівень володіння графічними засобами лінією, штрихуванням, нанесенням плями) виконання рисунка.

Роботи оцінюють члени предметної комісії, склад якої затверджений наказом університету. Оцінювання рівня знань і умінь абітурієнтів проводиться членами предметної комісії відповідно до критеріїв оцінювання. Загальна оцінка якості виконання абітурієнтом творчого завдання виводиться за результатом обговорення всіма членами комісії особистих оцінок його роботи. В ході вступного творчого конкурсу абітурієнти мають продемонструвати належний рівень володіння всім комплексом базових умінь з академічного рисунку.

Виконання практичного завдання

На випробування з фаху абітурієнт обов'язково повинен мати: графічні олівці (по твердості чи м'якості визначає абітурієнт); гумку, папір білий цупкий (формат А-3). Для закріплення паперу на планшеті кнопки або клейка стрічка (скотч).

Тривалість конкурсу – 4 години.

Завдання на творчий конкурс

Виконати рисунок складної композиції багатопланового натюрморту на основі натурної постановки. Натюрморт із предметів різних за формою, розміру, матеріальності, фактурі, кольору (предмети побуту, скло, кераміка, гіпсові зліпки, драпірування (Від 5 предметів в постановці). Просторова побудова форми. Композиційне розміщення. Пропорційні відношення. Світлотіньовий рисунок натюрморту. Композиційне розміщення групи предметів на листі паперу. Перспективно-конструктивна побудова форм в просторі за допомогою світлотіні. Основні елементи освітлення і закономірність його розподілу. Конструктивно-пластична побудова. Аналіз форм, загострення характерних особливостей предметів. Передача їх тональності. Узагальнення тоном).

В своїй самостійній роботі абітурієнт повинен вирішити основні задачі рисунка:

- виявити лінійно-конструктивну побудову предметів;
- зобразити світлотіньове моделювання форми предметів за допомогою основних графічних засобів (лінія, штрих) на основі заданого матеріалу;
- володіти технологією роботи на папері твердими і м'якими олівцями, що застосовують у тональному світлотіньовому зображенні;

- володіти характерними особливостями художньо-виразного лінійного малюнка;
- володіти загальними відомостями з перспективи;
- будувати тіні у перспективі;
- відтворювати засобами художнього лінійного малюнка просторові співвідношення об'ємної форми одного предмету;
- виконувати роботу послідовно, від загального до часткового;
- завершувати роботу проробкою деталей та узагальненням, доводячи до цілісності та художньої виразності.

Хід проведення творчого конкурсу

Розміщення натюрмортів в приміщенні навчальної аудиторії на столах-подіумах ведеться так, щоб кожен вступник мав рівні умови малювання. Екзаменатором виставляються прості об'ємні побутові предмети з драперією, з яких складається натюрморт. Вступники користуються планшетами, які закріплюються на мольбертах. Вибір композиції натюрмарту залишається за абітурієнтом, за його смаком і попередньо здобутими знаннями. Абітурієнт має право вибору як працювати: сидіти або стояти біля мольберта. Хід проведення творчого конкурсу контролюється екзаменатором, який веде спостереження і не втручається в процес виконання рисунка. Абітурієнти здають свої роботи викладачу, за бажанням навіть раніше, але не пізніше визначеного терміну часу на іспит (не більше 4 год.)

ДРУГИЙ ЕТАП – співбесіда

Загальні питання з образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації.

1. Назвати види образотворчого мистецтва. Охарактеризувати скульптуру, як вид образотворчого мистецтва: види скульптури, матеріали, техніки, композиційні прийоми.
2. Перелічити види декоративного мистецтва. Охарактеризувати художню обробку шкіри, як вид декоративно-ужиткового мистецтва : матеріал, техніка, типологія виробів.
3. Назвати засоби художньої виразності живопису. Охарактеризувати колір, як головний засіб художньої виразності живопису.
4. Дати визначення «графіці», як виду мистецтва. Охарактеризувати види графіки: станкову, прикладну, плакатну, промислову, архітектурну.
5. Розкрийте історію рисунку. Які техніки рисунку ви знаєте? Охарактеризуйте друковані варіанти рисунку – естампи (гравюра, літографія).

6. Назвати техніки живопису. Розкрити поняття фрески і мозаїки, історію, особливості.

7. Охарактеризувати композиційні закони виробів декоративно-прикладного мистецтва (цілісності, традиції, тектоніки).

8. Розкрити поняття «жанр». Охарактеризувати жанри творів образотворчого мистецтва. Висвітлити різновиди портрету.

9. Охарактеризувати художні напрями та стилі. Бароко в українському мистецтві.

10. Охарактеризувати поняття художнього стилю в мистецтві. Назвати особливості готичного стилю.

11. Назвати композиційні засоби виразності творів декоративно-прикладного мистецтва. Охарактеризуйте ажурність, як засіб художньої виразності виробів декоративно-прикладного мистецтва.

12. Охарактеризувати використання симетрії в творах мистецтва, види симетрії. Навести приклади.

13. Назвати види орнаментів. Охарактеризувати тип орнаментальної композиції, в якій поєднується геометричний і рослинний орнамент.

14. Розкрити психологічний вплив кольору на свідомість людини. Охарактеризувати спектральні і несектральні кольори.

15. Охарактеризувати творчі засоби композиційного формотворення виробів декоративно-прикладного мистецтва (площина, форма, поверхня, об'єм тощо).

16. Охарактеризувати текстуру та фактуру творів мистецтва. Види текстури, навести приклади.

17. Охарактеризувати поняття статичності та динаміки в композиції творів образотворчого мистецтва. Розкрити статичні засоби композиції. Навести приклади статичності і динаміки в композиції.

18. Охарактеризувати сакральну символіку та види орнаментів української народної вишивки. Розкрити поняття вишивки тканин інтер'єро-обрядового призначення.

19. Охарактеризувати романтизм, як стиль в образотворчому мистецтві. Основні риси та представники.

20. Охарактеризувати колір, як головний засіб художньої виразності творів образотворчого мистецтва. Розкрити суть різновидів гармонійного поєднання кольорів: тональні гармонійні поєднання; гармонійні поєднання споріднених кольорів; контрастні гармонійні поєднання; гармонійні поєднання споріднено-контрастних кольорів.

21. Охарактеризувати види та жанри графіки. Розкрити особливості комп'ютерної графіки.

22. Охарактеризувати види, жанри, матеріали та техніки виконання скульптури.

23. Охарактеризувати види, техніки та матеріали гравюри. Творчість Т. Шевченка.

24. Дати визначення акварельному живопису та його особливості. Охарактеризувати прийом «a la prima» в акварельному живописі. Відомі майстри.

25. Охарактеризувати специфіку терміну «академічний малюнок». Історія методики викладання академічного малюнку.

26. Розкрити основні види декоративно-прикладного мистецтва, характерні Поділля. Перелічити відомих Вам майстрів народної творчості Вінниччини.

27. Дайте визначення художньому плетінню з рослинних матеріалів, матеріали, техніки, типологія. Наведіть приклади.

28. Охарактеризувати портрет, як жанр живопису. Перелічити види портрету. Особливості Фаюмського портрету.

29. Охарактеризувати термін «світлотінь». Дати визначення термінів «тінь», «напівтінь», «власна тінь», «відблиск», «рефлекс». Навести приклади.

30. Охарактеризувати роль кольору в творах декоративно-прикладного мистецтва. Дати визначення хроматичним і ахроматичним кольорам. Правило гармонії ахроматичних тонів Вільгельма Оствальда.

31. Розкрити історію про художнього розпису. Перелічити види та навести приклади художнього розпису. Охарактеризувати види українського народного розпису.

32. Охарактеризувати художню обробку деревини, як вид декоративно-прикладного мистецтва. Розкрити матеріали, техніки, типологію виробів.

33. Дати визначення терміну «творчий процес». Охарактеризувати природу творчості, типи і склад творчості. Розкрити етапи та стадії творчого процесу.

34. Охарактеризувати види і типи формальної композиції, прийоми і засоби композиції. Розкрити поняття стилізації та трансформації композиції.

35. Розкрити техніки виконання та основи створення натюрморту, навести приклади. Охарактеризувати особливості натюрмортів Вінсента ван Гога.

36. Охарактеризувати хроматичні та ахроматичні кольори. Розкрити суть системи гармонії кольорів Вільгельма Оствальда за наступними правилами: 1) гармонія ахроматичних тонів; 2) гармонія одноколірних тонів, «чистий» колір зміщується в різних пропорціях з білим або чорним; 3) гармонія хроматичних рівнозначних. Навести приклади.

37. Охарактеризувати вишивку, як вид декоративно-прикладного мистецтва за такими категоріями: матеріал і техніка, орнамент, композиція, колорит, функціонально-практичне призначення. Розкрити локальні особливості української вишивки.

38. Розкрити поняття монументально-декоративного мистецтва. Охарактеризувати поняття «фреска», «мозаїка», «вітразж», «монументальна скульптура».

39. Охарактеризувати особливості технології українського писанкарства. Розкрити типологію писанок.

40. Охарактеризувати витинанку, як вид декоративно-прикладного мистецтва. Матеріали, інструменти, техніки та типологія витинанки.

41. Розкрити засоби художньої виразності художнього ткацтва і килимарства. Охарактеризувати види гобеленів: монументально-декоративні, декоративні, гобелени малих форм і гобеленну мініатюру.

42. Охарактеризувати особливості епохи Відродження. Яких відомих представників епохи Відродження Ви знаєте? Наведіть приклади творів.

43. Розкрийте поняття «рельєф» в скульптурі. Дати визначення поняття «контр рельєф». Навести приклади.

44. Охарактеризувати український живопис доби бароко (XVII—XVIII ст). Відомі представники

45. Охарактеризувати особливості стилю ампір, як стилю європейської архітектури. Навести зразки ампіру на теренах України.

46. Охарактеризувати скульптуру, як вид образотворчого мистецтва. Розкрити особливості рельєфу доби Київської Русі.

47. Розкрити композиційні закони творів декоративно-прикладного мистецтва. Охарактеризувати різноманітне використання масштабів.

48. Охарактеризувати художню обробку шкіри. Матеріали, техніки та технології виготовлення виробів із шкіри. Навести приклади.

49. Охарактеризувати класицизм у мистецтві Європи. Класицизм в Україні, найвідоміші сакральні споруди.

50. Розкрити історичні передумови становлення романтизму в мистецтві. Творчість Франсіско Гої.

51. Охарактеризувати композиційні закони, принципи, засоби і прийоми. Розкрити поняття фронтальної, об'ємної, глибинно-просторової композиції.

52. Охарактеризувати поняття станкового живопису. Історія, виконання. Український станковий живопис у період XIV—XVI століття.

53. Дати визначення художній обробці скла: історія, техніки, технологія виготовлення. Навести приклади.

54. Охарактеризувати засоби художньої виразності творів образотворчого (живопис, графіка, скульптура) і декоративно-прикладного мистецтва.

55. Розкрити історію, охарактеризувати техніки, технології та типологію художньої обробки металу.

56. Охарактеризувати творчість Архіпа Куїнджі, Сергія Васильківського, Миколи Пимоненко.

57. Охарактеризувати художню обробку глини, як вид декоративно-прикладного мистецтва, розглянути техніку виготовлення та типологію глиняних виробів.

58. Охарактеризувати живопис, як вид образотворчого мистецтва, його функції живопису (гносеологічна, аксіологічна, сугестивна, виховна, компенсаторна, комунікативна, гедоністична).

59. Висвітлити історію та види графіки. Особливості української графіки ХХ

століття.

60. Охарактеризувати сучасні напрями мистецтва (абстрактний абстракціонізм, концептуальне мистецтво, стріт-арт, графіті, боді-арт, ленд-арт та ін.)

61. Охарактеризувати сучасний стан пам'ятко-охоронної та реставраційної справи в Україні.

62. Розкрити суть понять «консервація», «реставрація», «музеєфікація», «поновлення». Основна класифікація реставрації.

63. Розкрити значення реставраційного втручання для справи збереження культурної, мистецької спадщини країни.

64. Охарактеризувати історію становлення реставрації. Назвати основні причини реставраційного втручання.

65. Охарактеризувати основні методи візуального аналізу і дослідження творів мистецтва.

66. Охарактеризувати історію реставрації в Україні. Охарактеризувати послідовність дій реставратора скульптури.

67. Розкрити особливості дослідження технології та збереженості експонатів.

68. Охарактеризувати специфічні риси архітектурно-просторової організації музеїв під відкритим небом різних типів в Україні.

69. Охарактеризувати основні види реставраційних процесів в станковому живописі. Особливості виявлення видів та характеру пошкоджень.

70. Розкрити історію створення музеїв та основні напрямки і види науково-дослідної роботи в музеях України.

71. Охарактеризувати причини виникнення руйнувань творів різних видів мистецтва.

72. Висвітлити фізичні, хімічні, біологічні фактори руйнування дерев'яної та причини пошкодження полотняної основи творів мистецтва.

73. Охарактеризувати методику досліджень та технологію виготовлення гіпсової скульптури.

74. Висвітлити особливості живопису в техніці старих майстрів.

75. Розкрити причини та класифікацію пошкоджень творів живопису. Охарактеризувати види основ живопису: метал, дерево, полотно тощо.

76. Охарактеризувати етичні і естетичні засади консерваційно-реставраційної діяльності.

77. Охарактеризувати історію колекціонерства, музейництва та їх вплив на розвиток реставраційної діяльності. Висвітлити перші відомості про реставрацію творів мистецтва.

78. Охарактеризувати поняття «технологія живопису», «техніка живопису», «манера живопису», «техніко-технологічні дослідження».

79. Розкрити основи законодавства України про культуру і реставраційну проблематику (про охорону культурної спадщини, про охорону археологічної

спадщини, про музеї та музейну справу).

80. Охарактеризувати основні етапи реставрації виробів декоративно-прикладного мистецтва (художньої обробки деревини, художньої обробки шкіри).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

При виявленні творчого потенціалу абітурієнта практична робота першого етапу (50 балів) оцінюється в комплексі з теоретичною другого етапу (50 балів), що в сумі максимум 100 балів. Враховуються також параметри, які можуть у майбутньому забезпечити безпосередній творчий результат у подальшому засвоєнні освітньо-професійної програми рівня «магістр».

Перший етап – творчий конкурс (0–50 балів)

Бали	Критерії оцінювання
39-50 балів (відмінно)	Абітурієнт демонструє творчі здібності, самостійність, тверді знання і практичні навички, розвинене образне та конструктивне мислення, високу якість технічного виконання. Робота відзначається пластичною цілісністю, виразністю і закінченістю. Робота відрізняється творчим вирішенням завдання, вступник володіє певним запасом знань та навичками у відтворенні предметного середовища, правильно зображує перспективні скорочення, добре володіє лінійно-конструктивною побудовою та законами світлотіньового моделювання форми. Зображення грамотно побудовано за тональними та колористичними відносинами від найтемнішого до найбільш світлого компонента в рисунку до передачі нюансів теплої і холодної гами сприйняття кольорів. Дотримана правильна послідовність просторових планів за ступенем контрастності, тональної насиченості та деталізації. Кожна з робіт має збалансовану композицію, всі предмети у натюрморті, відповідно до свого значення знайдені за розміром та взаємним розташуванням. Зображення оптимально вписано у формат аркуша і не справляє враження дрібного або занадто перебільшеного. Переконаливо змодельована конструктивна будова предметів, проведений геометричний аналіз їх форми, виразно переданий пропорційний лад та характерні деталі. Проявлено високий рівень володіння художніми матеріалами. За рахунок фактури штриха та способів моделювання форм в рисунку передається матеріальна природа натури. Розкрито багатство нюансів

	форми.
26-38 (добре)	Абітурієнт демонструє необхідний рівень вмінь та знань, достатньо розвинене образне та об'ємно-просторове мислення, володіє основними технічними засобами, правильно застосовує їх на практиці, володіє практичними навичками у відтворенні предметного середовища, але допускає незначні помилки при перспективній побудові або при світлотіньовому моделюванні форми. Робота має збалансовану композицію, всі предмети в натюрморті в цілому утримують пропорційні співвідношення, та взаємне ілюзорне просторове розташування, хоча вони й не є абсолютно досконалими. Зображення вписано у формат аркуша і не справляє враження дрібного або занадто перебільшеного. Опрацьована конструктивна будова предметів, проведений геометричний аналіз їх форми. Зображення загалом переконливо побудовано за тональними відносинами, але наявні окремі неточності у трактуванні світлотіні та тональних відносин між предметами. Опрацювання форми тоном та фактурою недостатньо повне й переконливе. Проявлено достатній рівень володіння художніми матеріалами.
13-25 (задовільно)	Абітурієнт демонструє намагання побудувати свою роботу за певним планом, але виконує тільки частину обов'язкових вимог до створення площинно-просторового стилізованого зображення, має слабкий рівень у відтворенні предметного середовища, допускає помітні помилки в побудові перспективи, в лінійно-конструктивній побудові та при світлотіньовому моделюванні форми; не завжди послідовно працює над рисунком. Робота має методичні порушення і принципові помилки. Композиція роботи не повністю збалансована. Предмети в зображеному натюрморті за розміром та взаємним розташуванням знайдені не точно. Конструктивна будова предметів виконана з похибками, пропорційний лад та деталі передані приблизно. Зображення загалом переконливо побудовано за тональними відносинами, але наявні окремі неточності у трактуванні світлотіні та тональних відносин між предметами. Опрацювання форми тоном та фактурою недостатньо повне. Проявлено наявність досвіду володіння художніми матеріалами.
0-12 (недостатньо)	Абітурієнт зовсім не розуміє задач екзаменаційного завдання, не володіє початковими знаннями, не має мінімального практичного досвіду, необхідного для виконання завдання,

	припускається грубих методичних, композиційних і технічних помилок, має нерозвинене просторове графічне мислення, працює непослідовно, внаслідок слабого рівня підготовки встигає небагато зробити під час виконання конкурсної роботи. Композиція роботи не збалансована. Предмети в зображеному натюрморті за розміром та взаємним розташуванням не знайдені. Суттєво відрізняються від натури. Конструктивна будова предметів виконана з грубими похибками, пропорційний лад та деталі передані приблизно. Тональні відносини між предметами заплутані. Опрацювання форми тоном, кольором та фактурою недостатнє. Проявлено низький рівень володіння художніми матеріалами.
--	---

Другий етап – співбесіда (0–50 балів)

Бали	Критерії оцінювання
39 – 50 балів (відмінно)	Виставляється абітурієнтам, які сформулювали свідомі, правильні, повні відповіді на всі поставлені запитання, точно формують означення й правила з основ образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Під час формулювання відповіді абітурієнт застосовує творчий підхід, самостійне залучення знань, отриманих з додаткової літератури. Вступнику притаманні точність у викладенні матеріалу, висока культура мовлення, вільне користування термінологією, вміння застосувати знання на практиці. Абітурієнт має глибокі знання з основ образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, має загальний високий рівень грамотності, високу ерудицію.
26 – 38 балів (добре)	Абітурієнт демонструє необхідний рівень знань з основ образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, вміє грамотно його викласти, не допускає істотних помилок у формулюванні відповідей на запитання, вільно оперує матеріалом, знає наукову й довідкову літературу. Проте знання абітурієнтів мають характер обмеженості, не виявляється рівень творчого володіння матеріалом, немає достатньої самостійності в аргументації відповідей. Вступник глибоко й свідомо розуміє матеріал, але нечітко формулює правила, допускає недоліки, які може самостійно виправити. Культура мови висока.
13 – 25 балів (задовільно)	Абітурієнт демонструє низький рівень якості знань з основ образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, дає

	неповні відповіді на всі поставлені запитання. Вступник виявляє знання правил побудови композиції твору, демонструє певну самостійність у викладенні матеріалу, проте робить це поверхнево із застосуванням певних штампів у відповідях, висновки сформульовані вузько. Має обмежені знання фактичного матеріалу, допускає суттєві неточності в формулюваннях, допускає помилки у відповідях, неправильно формулює те чи інше положення, після вказівок і зауважень екзаменатора частину помилок і недоліків не може самостійно виправити. Культура письмового та усного мовлення, точність викладення мають певні вади, хоча і є мінімально достатніми.
0 – 12 (недостатньо)	Абітурієнт зовсім не розуміє задач екзаменаційного завдання, не володіє матеріалом з основ образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, допускає істотні помилки у формулюванні відповідей на запитання або формально відповідає на окремі запитання, на деякі запитання не дає відповіді, йому важко відповісти на додаткові запитання.

Список рекомендованої літератури:

1. Вёрман К. Искусство первобытных племен, народов дохристианской эпохи и населения Азии и Африки с древних веков до XIX столетия (История искусства всех времен и народов, т. 1 – Санкт-Петербург: ООО «Издательство Полигон», 2000.– 944 с., ил.
2. Вёрман К. Европейское искусство Средних веков. Т. 2- М.; Берлин: Директ-Медиа, 2015. - 586 с.
3. Вёрман К. Искусство XVI–XIX столетий. Т. 3. - М.;Берлин: Директ-Медиа, 2015. - 441 с.
4. Лукань В. Г. Історія українського мистецтва : конспект лекцій/В.Г. Лукань.- Тернопіль : Навчальна книга.- Богдан, 2012. – 192 с.
5. Історія українського мистецтва : у 6-х томах / Академія наук УРСР, Головна редакція Української радянської енциклопедії; Голов. ред. кол.: М. П. Бажан (голов. ред.) та ін., 1968 р.
6. Кривавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво: Навч. посіб.: У 3 ч. – Львів: Світ, 2004. – Ч.ІІ. – 268 с.: іл.
7. Станкевич М.Є. Автентичність мистецтва: питання теорії пластичних мистецтв. Вибрані праці. – Львів: СКІМ, 2004. – 190 с.
8. Легенький Ю.Г. Український модерн: монографія. Київ: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2004. 304 с.
9. Овсійчук В.А. Малярська спадщина Тараса Шевченка у контексті європейської художньої культури. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2008. – 416 с.: іл.
10. Ли Н. Основы учебного академического рисунка. Учебник / Ли Н.Г. – М., Изд-во Эксмо, 2005. - 480с.
11. Шпак, В.О. Основи живопису. Акварель (Текст) : навч. Посіб./ Василь Шпак ; М-во освіти і науки України, КДІДПМД ім. М.Бойчука.- Київ : (б.в.), 2013 . – 256 с.: іл.
12. Ростовцев Н.Н. Академический рисунок 2-е изд., доп. и перераб. — М.: Просвещение, 1984. — 240 с.: ил.
13. Ятченко Ю. М. Мистецтво рисунка / Ю. М. Ятченко. – К: НАУ, 2005. – 60 с.

14. Кириченко М.А. Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти. - К., «Вища школа», 2002.
15. Хессенберг К. Скульптура для начинающих. Практическое руководство. — М.: АРТ-Родник, 2006. — 129 с.
16. Паррамон Хосе М. Основы живописи. Барселона: Паррамон Эдиссионес, 1994. — 127 с.
17. Батталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам. Перевод с итальянского. — М.: Эксмо, 2007. — 128 с.: ил. — (Классическая библиотека художника).
18. Барчаи Е. Анатомия для художников. М.: Эксмо-Пресс, 2000. — 344 с.
19. Кирцер Ю.М. Рисунок и живопись: Учебное пособие.- 4-е изд. «Стереотип»./ Ю.М.Кирцер – М.: Высшая школа: Издательский центр «Академия», 2001. – 27с.
20. Прокофьев Николай. Живопись. Техника живописи и технология живописных материалов Учебное пособие. — М.: Владос, 2010. — 158 с.: ил.
21. Елисеев М.А. Материалы, оборудование, техника живописи и графики М.: АСТ, Астрель, 2004. — 170 с.: ил.
22. Шадури А.В. Материалы и техника живописи. Учебное пособие. — Барнаул: Изд-во АлтГТУ, 2007. — 105 с.
21. Фейнберг Л.Е., Гренберг Ю.И. Секреты живописи старых мастеров М.: Изобразительное искусство, 1989. — 322 с.
22. Основы живописи (Текст) / пер. текста и издат. подгот. О.Вартанова.- Санкт-Петербург : (б.и.), 1994. — 128 с.: ил.- (Полный курс живописи и рисунка)
23. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты. Рисунок, живопись, композиция. — М.: Просвещение, 1981. — 240 с.
24. Кара-Васильева Т. Декоративне мистецтво України ХХ століття / Т.Кара – Васильєва, З.Чегусова.- К.:Либідь, 2005.-280 с., іл.
25. Скрипник Г. Історія декоративного мистецтва України. Том 1. Від найдавніших часів до пізнього середньовіччяУ 5 томах. Голов. ред. Г. Скрипник.- НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. - Київ: 2010. - 680 с.: ілюстр. - 252 с.
26. Скрипник Г. Історія декоративного мистецтва України. Том 2. Мистецтво XVII-XVIII стІМФЕ ім. М.Т.Рильського НАН України ; голов. ред. Г. Скрипник ; наук. ред. Т.Кара-Васильєва. - К.: 2007. - 488 с. : іл.
27. Скрипник Г. Історія декоративного мистецтва України. Том 3. Мистецтво XIX століттяУ 5 томах [голов. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського ; наук. ред. Т. Кара-Васильєва. - Київ: 2009. - 516 с.
28. Скрипник Г. Історія декоративного мистецтва України. Том 4. Народне мистецтво та художні промисли ХХ століттяУ 5 томах. Голов. ред. Г. Скрипник. — НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. - Київ: 2011. - 512 с.: ілюстр. -178 с.
29. Скрипник Г. Історія декоративного мистецтва України. Том 5НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. - Київ, 2016. - 546 с. + 266 іл.
30. Декоративне мистецтво Навч. посібн. /Л.В. Плазовська. — К.: Кондор – Видавництво. 2014. — 258 с.
31. Декоративне мистецтво Навч. посібн. 2-ге видання, доповнене. /Л.В. Плазовська. — К.: Кондор – Видавництво. 2017. — 308 с.
32. Антонович Є.А., Декоративно-прикладне мистецтво. / Є.А.Антонович, Р.В.Захарчук-Чугай, М.Є.Станкевич.- Львів.: Світ, 1993.272 с.
33. Зузяк Т. П. «Історія та теорія художнього плетіння з рослинних матеріалів в Україні (XIX–XX ст.)» : монографія. – Вінниця, Нілан-ЛТД, 2020. – 178 с.
34. Зузяк Т.П., Марущак О.В., Плазовська Л.В., Савчук І.В. Народне мистецтво Поділля: навчальний посібник для студентів ЗВО. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2019. 240 с.
35. Мальовані миски Поділля. Альбом. Серія “Українське народне мистецтво” /Упорядники Галина Івашків, Тарас Лозинський; автори вступної статті Галина Івашків, Олена Клименко;

- каталог Ірина Бекетова, Галина Івашків. – Львів: Інститут колекціонерства українських мистецьких пам'яток при НТШ; Київ: Майстер книг, 2018. – 376 с.
36. Ганна Горинь. Народні шкіряні вироби українців. Витоки, становлення і розвиток традицій / Упоряд. О.А. Сапеляк, О.І. Никорак / Інститут народознавства НАН України/. – Київ: Поліграфічна фірма “Майстер книг”, 2016. – 255 с.
37. Народна ікона на склі: Альбом / Упоряд. О.Романів-Тріска. – Львів: Ін-т колекціонерства, 2008. – 368 с.: іл.
38. Никорак О. Українська народна тканина XIX-XX ст.: Типологія, локалізація, художні особливості / НАНУ. Ін-т народознавства. – Львів, 2004. – Ч.: Інтер'єрні тканини (за матеріалами західних областей України). – 584 с.: іл.
39. Станкевич М. Українське художнє дерево XVI-XX ст. / НАНУ. Ін-т народознавства. – Львів, 2002. – 480 с.: іл.
40. Герус Л. Українська народна іграшка / НАНУ. Ін-т народознавства. – Львів, 2004. – 264 с.: іл.
41. Івашків Г. Декор української народної кераміки XVI- I половини XX ст. – Львів, 2007. – 324 с.: іл.
42. Стельмащук Г. Традиційні головні убори українців / АН України. Ін-т народознавства. – К.: Наук. думка, 1993. – 240 с.: іл.
43. Яців Р. Українське мистецтво XX століття: Ідеї, явища, персоналії: 3б. статей / НАНУ. Ін-т народознавства. – Львів, 2006. – 352 с.: іл.
44. Голубець Г. Професійне декоративно-ужиткове мистецтво в музейних колекціях Львова (1950-1991 рр.) / Інститут народознавства НАН України/. – Львів: Колір ПРО, 2015
45. Запаско Я.П. Декоративно-ужиткове мистецтво: словник Т.1 / Я.П. Запаско, І.В.Голод, В.І.Білик.-Львів: Афіша, 2000.- 364с., іл..
46. Михайленко В.Є., Яковлєв М.І. Основи композиції. Навчальний посібник. - К.: Каравела, 2018. - 304 с.
47. Яремків Михайло. Композиція: творчі основи зображення. Навч.пос., Тернопіль 2005 р. - 112 с.
48. Печенюк Т. Кольорознавство. – К.: Грані-Т, 2009. – 192 с.
49. Гребенюк Г. Є. Основи композиції та рисунка / Г. Є. Гребенюк. – К.: Техніка, 2000. – 224 с.
50. Визер В. Система цвета в живописи.- ЗАО Издательский дом Питер, 2004.-192с.
51. Корепанова О.А. Композиция от А до Я: ассоциативная композиция. Ростов н/Д: Феникс, 2014. - 458 с.
52. Кулебакин Г.И., Кильпе Т.Л. Рисунок и основы композиции. 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Высш. шк., 1994. – 128 с.: ил.
53. Голубева О. Л. Основы композиции / О. Л. Голубева – М.: Сварог и К, 2008. – 144 с.
54. Миронова Л.Н. Цветоведение.- Минск: Высшая школа, 1984.-286с.
55. Нестерова М.А., Воронова А.В., Макарова М.Н. Цветоведение и формообразование. Учебное пособие. - СПб. : СПбГИКиТ, 2018. - 124 с
56. Ковалев Ф. В. Золотое сечение в живописи / Ф. В. Ковалев. – К.: Выща школа, 2000. – 144 с.
57. Иванова Е.Ю., Постернак О.П. Техника реставрации станковой масляной живописи.-М.: Индрик, 2005.
58. Филатов В.В. (ред.) Реставрация станковой темперной живописи Учебник для учащихся реставрационных отделений художественных училищ. - Москва: Изобразительное искусство, 1986. - 264 с.
59. Гренберг Ю.И. (ред.). Технология и исследование произведений станковой и настенной живописи Учебное пособие для студентов художественных ВУЗов и художественных училищ.

- М.: ГОСНИИР, 2000. - 179 с.

60. Кудрявцев Е.В. Техника реставрации картин М.: В. Шевчук, 2002. - 252 с.
61. Ломизе И.Е. и др. Основы экспертизы произведений масляной живописи и графики Методические рекомендации. - М.: ВХНРЦ им. И. Э. Грабаря, 1994.
62. Яхонт О.В. Проблемы консервации, реставрации и атрибуции произведений искусства Избранные статьи / науч. ред. Г. И. Вздорнов. - М.: Сканрус, 2010. - 465 с.: ил.
63. Наумова М.В. (ред.). Реставрация икон: Методические рекомендации Всероссийский художественный научно-реставрационный центр им. академика И. Э. Грабаря. 1993. - 206 с.
64. Фармаковский М.В. Акварель. Ее техника, реставрация и консервация М.: Издательство В. Шевчук, 2000. - 296 с.
65. Ломизе И.Е. и др. Основы экспертизы произведений масляной живописи и графики. Методические рекомендации. — М.: ВХНРЦ им. И. Э. Грабаря, 1994.
66. Культурна спадщина України. Правові засади збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища. /Збірник офіційних документів. — К.:Істина, 2002. — 336 с.
67. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: Теоретико-методологічні основи комплексного навчання / І. М. Туманов. — Львів: Аверс, 2010. — 496 с.
68. Крестовский И. В. Мраморная скульптура. Руководство по технике реставрации мраморной скульптуры. Л., 1934.
69. Крестовский И. В. Монументально-декоративная скульптура. Л.- М., 1949.
70. Плендерлис Г. Дж. Консервация древностей и произведений искусства. // Сообщения ВЦНИЛКР, 1964, вып. 10-11.
71. Одноралов Н. В. Скульптура и скульптурные материалы: Учебн. пособие. — 2-е изд.- М.: Изобраз. искусство, 1982.
72. Реставрация скульптуры из камня. Методические рекомендации. / ВХНРЦ им. И.Э. Грабаря. М., 1980.

Інформаційне забезпечення.

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Бібліотека українських підручників <http://pidruchniki.ws/>
3. <https://www.twirpx.com/search/>
4. <https://www.twirpx.com/file/28484/>
5. <https://www.twirpx.com/file/28392/>
6. <https://www.twirpx.com/file/254280/>
7. <https://www.twirpx.com/file/2258497/>
8. <https://www.twirpx.com/file/1113609/>
9. <https://www.twirpx.com/file/1773517/>
10. <https://www.twirpx.com/file/441276/>
11. <https://www.twirpx.com/file/328732/>
12. <https://www.twirpx.com/file/2322909/>
13. http://www.etnolog.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=2100&Itemid=472
14. <https://vinnytsia-museum.in.ua/exhibitions/2018/podillya-folk-art>
15. http://ethnology.lviv.ua/ua/71/knyjkovi_vydannya.html
16. <https://www.twirpx.com/file/2080054/>
17. <https://www.twirpx.com/file/1343149/>
18. <https://www.twirpx.com/file/2553992/>
19. <https://www.twirpx.com/file/1711099/>
20. <https://www.twirpx.com/file/1342094/>
21. <https://www.twirpx.com/file/1343153/>
22. <https://www.twirpx.com/file/403860/>

23. <https://www.twirpx.com/file/381654/>
24. <https://www.twirpx.com/file/381446/>
25. <https://www.twirpx.com/file/381446/>
26. <https://www.twirpx.com/file/926811/>
27. <https://www.twirpx.com/file/1352022/>
28. <https://www.twirpx.com/file/1033177/grant/>
29. <http://www.netpopular.com/art.htm>
30. <http://louvre.historic.ru/>
31. <https://www.vparis.net/kvartal-sen-zhermen/muzej-orse-v-parizhe-mus-e-d-orsay.html>
32. <http://www.globmuseum.info/katalog-muzeev/galereya-tejt/>
33. <https://www.smb.museum/museen-und-einrichtungen/alles-auf-einen-blick.html>
34. <https://museumsworld.ru/0prado/0prado.html>
35. https://muzei-mira.com/muzei_italii/49-galereya-uffici-vo-florencii.html
36. https://muzei-mira.com/muzei_gollandii/73-reyksmuzeum-v-amsterdame.html
37. <https://gallerix.ru/album/NGA>
38. <https://gallerix.ru/album/Met>
39. https://muzei-mira.com/muzei_rossii/13-russkiy-muzey-v-sankt-peterburge.html
40. https://muzei-mira.com/muzei_rossii/14-gosudarstvennaya-tretyakovskaya-galereya.html
41. <http://old-ru.ru/10.html>
42. <https://www.wga.hu/frames-e.html?/welcome.html>
43. <http://www.kmrn.com.ua/>
44. <https://www.twirpx.com/files/science/art/history/verman/>
45. <https://www.twirpx.com/file/570934/>
46. <https://www.twirpx.com/file/2501441/>
47. <https://www.twirpx.com/file/2742361/>
48. <https://www.twirpx.com/file/2821100/>